

Mikä oli VT- linja Raudussa?

Käsite VT-linja on monille sotahistoriaa tuntemattomille jäänyt hämäräksi tai ei ole siitä kuullutkaan. Kuitenkin se oli Jatkosodan aikana Kannaksella merkittävä puolustuslinja, joka kulki Raudunkin kautta. Seuraavassa kerrotaan siitä lähemmin.

Suomen armeija oli Jatkosodan alkupuolella syksyllä 1941 saavuttanut tavoitteensa ja vallannut Talvisodan rauhassa 1940 menetetyt alueet Karjalan kannaksella. Taistelut siellä hiljenivät asemasodaksi, ja Raudunkin evakkoja alkoi palata kotiseuduilleen 1942 puolella.

Sodan johto ei vastoin myöhemmin esitettyjä käsityksiä suinkaan nukahtanut, vaan valmistautui tuleviin taisteluihin saavutettujen linjojen pitämiseksi. Sotilasjohto ei poliitikkojen tapaan arvioi todennäköisyyksiä, vaan varautuu kaikkiin mahdollisiin sotilaallisiin uhkiin.

Ylipäällikkö **Mannerheim** antoi 6. marraskuuta 1941 määräyksen Karjalan kannaksen armeijakunnille suunnitella pääaseman taakse tukilinjan. Tämä oli alku VT-linjalle (Vammelsuu-Taipale), jonka rakennustöitä tehtiin vuosina 1942–1944. Rakennustöiden johtoon Ylipäällikkö määräsi Päämajan silloisen päällikön kenraaliluutnantti **Edvard Hanellin** 28. tammikuuta 1942 alkaen. Hän erikoisalaansa olivat linnoitustyöt.

Linjan rakentamista edellyttivät tarkat maaperää ja maastoon sijoittamista vaativat suunnitelmat. Se tuli niille seuduille, joille jo 1920-luvulla oli tällaista linjaa suunniteltu.

Työt aloitettiin viidellä Päämajan alaisella linnoituspataljoonalla. Mukana oli myös palkattuja siviiliasiantuntijoita, työvelvollisia ja vankityövoimaa. Vangit olivat juuri perustetusta Kannaksen varavankilasta ja he olivat sotaväen rikoslain nojalla ja sotatuomioistuimien päätöksellä tuomittuja suomalaisia sotilaita. Ei siis vihollisen sotavankeja. Selvää oli, että varsinkin kahden viimeksi mainitun ryhmän työmotivaatio oli huono. Heikko ravitsemustilanne ei sitä ollut omiaan parantamaan.

VT-linja kulki Suomenlahdelta Uudenkirkon Vammelsuusta Sahakylään, jossa linja ylitti Viipurin–Leningradin radan ja jatkoi Kanneljärven Kuuterselkään ja edelleen Kivennavalle Kotselkään ja Siiranmäelle. Sieltä Kirjasalon vanhan rajamutkan poikki Raudun Raasuliin, josta linja jatkoi Raudun keskustan eteläpuolitse Riiskaan Suvannon etelärannalle. Kts. karttakuva jäljempänä.

Työt aloitettiin rakentamalla kenttävarustuksia, jotta saataisiin nopeasti edes jotain taistelukuntoon. Pian alettiin rakentaa myös kesto linnoitteita tarkoituksena saada linja kantalinnoitetuksi niin paljon kuin mahdollista. Pelkistä taisteluhaudoista ei olisi paljon apua.

Työn kuluessa jouduttiin aika-, tarvike- ja rahapulasta johtuen tekemään suunnitelmiin muutoksia, jotka merkitsivät heikennyksiä alkuperäisiin suunnitelmiin.

Linjan tiedot vuosisivat viholliselle. Venäläiseltä upseerivangilta saatiin kartta, johon VT-linja oli yksityiskohtaisesti merkitty myös heikkoine paikkoineen. Vain asuinkorsut oli virheellisesti merkitty tulikorsuiksi. Arvata sopii, miten tämän uuden linjan tiedot ovat joutuneet viholliselle.

VT-linjan panssariestekaivanto Siiranmäessä toukokuussa 1944. Kuva: SA-kuva.

Samaa panssariestettä 1998. Kuva: Kuva: Veikko Vaikkinen.

Linjan varustelu

VT-linjan pituus oli noin 90 km. Se oli osin kantalinnoitettu ja osin kenttälinoitettu. Kanta- eli kesto linnoitteella tarkoitetaan erityisen kestävä linnoitetta, johon on käytetty mm. raudoitettua betonia ja kiveä. Se on ammattilaisten rakentama ja tehty kestävä vihollisen raskasta tulta pitkään. Kenttälinoite on usein sotilaiden itsensä rakentama taisteluasema, joka koostuu taisteluhaudasta, yhdyshaudasta sekä tulituspesäkkeistä ja majoituskorsuista. Rakennusaineina on käytetty maa-aineksia, kiveä ja puuta. Se kestää huonosti vihollisen raskasta tulta eli tykistö tulta ja lentopommituksia.

VT-linjalla oli valmiina toukokuun alussa 1944 kaikkiaan 601 asekorua ja -pesäkettä, 831 muuta korsua, taistelu- ja yhdyshautaa 95 km, panssariestettä 14 km ja piikkilankaestettä 95 km. Rakenteilla oli vielä satoja erilaisia pesäkkeitä. Rakentamistöihin lisättiin työvoimaa muista linnoituskohteista heinäkuusta 1943 alkaen niin, että rakennuspataljoonien määrä oli 9 pataljoonaa. Kaikkiaan VT-linja rakentamiseen käytettiin 126 rakennuspataljoonakuukautta. Se oli linjakilometriä kohti hieman suurempi määrä kuin Aunuksen kannaksella, mutta selvästi vähemmän kuin Maaselän kannaksella. Töitä tehtiin VT-linjalla lopulta kolmessa työvuorossa. Oli kiire.

Linja jäi keskentekoiseksi ja varsin heikoksi koko pituudeltaan. Heikoin se oli pohjoispäässä eli Raudun alueella. Toki sekin oli tyhjää parempi.

Rakentamisen suurin vaikeus oli työvoiman, koneiden ja rakennustarvikkeiden puute, kuten edellä on viitattu. Samaan aikaan oli rakenteilla useita muitakin linnoitteita Karjalan-, Aunuksen- ja Maaselän kannaksilla sekä U-asema sekä Laatokan Karjalassa. Lisäksi resursseja söi koko Suomen pituinen Salpa-asema taaimpana. Kaikkien asemien saattamien kuntoon nopeasti oli kerta kaikkiaan mahdoton tehtävä. Kuitenkin myöhemmät väitteet siitä, että Karjalan kannaksen linnoittaminen olisi laiminlyöty, ovat perättömiä.

Suomella oli jatkosodan aikana Karjaan Kannaksella kolme pääpuolustuslinjaa. Etummaisena vihollista vastaan oli Pääasema, sen takana Vammelsuu-Taipale -linja (VT), ja taaimmaisena Viipuri-Kuparsaari-Taipale -linja (VKT). VT-linjan sijainti 15-30 km pääaseman takana. Raudun alue paikallistuu lukijalle tuttujen kylännimien perusteella. Linja päättyy Riiskaan Suvantojärven rannalle. Karttapoljja: Kannaksen sotakartasto 1939-1944.

VT- linjan murtuminen

Vihollinen aloitti suurhyökkäyksen Kannaksella 9. kesäkuuta 1944. Se oli puna-armeijan strateginen isku, jonka tarkoituksena oli murtaa suomalaisten puolustus ja avata tie Sisä-Suomeen. Isku oli suunniteltu niin, että se tuhoaisi tieltään kaikki mahdolliset esteet ja oli myös viholliselle suuri voimainponnistus.

Käyttäen valtavaa ylivoimaansa vihollisen onnistui saada läpimurto Valkeasaaren lohkolla. Murtumaa laajentaen se jatkoi hyökkäystä edelleen. Kun Pääajassa Mikkelissä todettiin, ettei vihollista voida pysäyttää vastahyökkäyksin, ylipäällikkö antoi jo 10. kesäkuuta iltpäivällä joukoille luvan vetäytyä voimakkaasti viivytäten VT-linjaan. Oli alkanut todellinen taistelu Suomen itsenäisyydestä ja tulevaisuudesta.

Vihollinen saavutti VT-linjan 12. kesäkuuta Kanneljärven Kuuterselässä, jossa suomalaiset ryhtyivät vastaiskuun, mutta joutuivat luovuttamaan asemansa 14. kesäkuuta.

Kivennavan Siiranmäessä vihollinen yritti raivoisasti tuhota VT-linjan varustukset, mutta ei siinä onnistunut. Suomalaisten joukkojen oli käskystä jätettävä nämä asemat oikealta lännestä uhkaavan saarroitusvaaran vuoksi 16. kesäkuuta. Molempien osapuolten tappiot olivat hyvin suuria.

Vihollinen jatkoi kohti Viipuria, jonka se otti haltuunsa 20. kesäkuuta 1944.

Taistelut Raudussa

Itäinen Kannas ei ollut vihollisen painopistealue, mutta heti tajuttiin suurhyökkäyksen kohdistuvan sinnekin.

Aikaisin aamulla 9. kesäkuuta 1944 kuultiin etelälounaasta lentopommitusten ja tykistön ääntä. Heti oivallettiin, mistä on kyse. Jo puolen päivän aikaan noin 30 viholliskonetta pommitti Raudun aseman seutua aiheuttaen sinne majoittuneelle linnoituspataljoonalle 13 kuolonuhria ja 35 haavoittunutta, joukossa 11 naista. Vihollinen pommitti vielä saman päivän aikana Rautua neljästi aiheuttamatta kuitenkaan merkittävää uutta tuhoa.

Ylipäällikön antaman luvan nojalla itäisellä Kannaksella olevan III Armeijakunnan komentaja kenrl **Hjalmar Siilasvuo** määräsi joukkonsa siirtymään vihollista sitkeästi viivytäten VT-linjalle. Se koski siis myös kenrm **Niilo Hersalon** komentamaa 15. Divisioonaa Raudun lohkolla. Täällä linja oli heikosti varusteltu lähinnä kenttälinnoituksin. 15. Divisioonan joukot saatiin vedettyä vihollista viivytäten Raudun seudulla VT-linjalle Kirjasalon mutka – Raasulin pohjoispuoli – Palkealan pohjoispuoli – Riiska pääosin 15. kesäkuuta mennessä.

Hersalon divisioonan JR 57:n joukkoja VT-linjan asemassa Liippualla. Taisteluhauta näyttää katetulta, mutta kate on asetettu poikkihirsiä estämään taisteluhaudan sortumista raskaan tulen aiheuttaman maaperän tärinän vuoksi. SA-kuva.

Divisioonan joukot olivat puolustuksessa VT-linjalla siten, että suomalaisista katsoen oikealla oli JR 57:n kolmas pataljoona Vepsan-Kärsälän alueella, saman rykmentin toinen pataljoona Raasulin tien molemmilla puolilla ja ensimmäinen pataljoona radan ja Tykläjärven välillä. Lohkon vasemmalla siivellä oli JR 15:n kolmas pataljoona Haukijärven länsipuolen ja toinen pataljoona järven itäpuolisessa maastossa. Rykmentin ensimmäinen pataljoona oli Palkealan maastossa. Taipaleenjoen suunnalla olleen ev **Lauri Maskulan** 19. Prikaatin neljäs pataljoona oli siirretty Raajun maastoon. Saman päivän iltana JR 15:n toinen pataljoona siirrettiin Haukijärveltä reserviksi Keripataan. Tykistötukena olivat Kenttätykistörykmentti 12:n Raskaat patteristot 12, 13 ja 39 sekä Kevyt patteristo 22. Putkia yhteensä viitisenkymmentä. Ei aivan heikko tykistö, jos ei erityisen vahvakaan.

Vihollisen taisteluosastot seurasivat tiukasti suomalaisten kannoilla. Jo illan 16.6. aikana se sai taistelukosketuksen suomalaisiin puolustajiin Raasulin maastossa, mutta sen hyökkäys torjuttiin. Vihollinen jatkoi hyökkäystään seuraavaan yönä Tykläjärvelle. Siellä suomalaisten asemat olivat heikot, mikä lienee ollut vihollisen tiedossa. Se saikin paikallaista menestystä. Palkealan suunnalla vihollisen hyökkäykset torjuttiin.

Yleistilanteesta johtuen Kannaksen puolustaville joukoille annettiin seuraavan yönä käsky aloittaa vetäytyminen vihollista viivytäten Vuoksen vesistölinjan pohjoispuolelle.

Hersalo määräsi divisioonansa vetäytymään siten, että vihollista tuli viivytää vielä kahdessa suunnassa. Toinen oli edellä mainitulla tasolla Orjansaaren, Kuolemanlaakson ja Kirkonkylän suunnalla ja toinen suunnalla Saijankylä – Mäkrä – Leinikylänjärvi – Haukkala – Riiska. Kuolemanlaakson taisteluista Hersalo totesi myöhemmin: ”Kuolemanlaaksosta tuli viholliselle jälleen joukkohauta”.

Divisioonaan kuuluva Jalkaväkirykmentti 15 vetäytyi Huhdin Pitkäjärven ja Palkealan kautta. Vihollinen pyrki kaiken aikaa saarrostaamaan vetäytyviä suomalaisjoukkoja. Ne kuitenkin aiheuttivat vihollisille tällä suunnalla tappioita Huhdin ja Aliskan maastoissa. Palkealassa se pysäytettiin vielä joksikin aikaa.

18. kesäkuuta heti vuorokauden vaihduttua 15. Divisioonan esikunta siirtyi Kiviniemen ja Sudenhännän kohdilta Humalaisten kylään Sakkolaan. Samaan aikaan siirtyivät viimeisetkin sotilasyksiköt Vuoksen yli.

Metsäpirtin ja Taipaleen kannaksen suunnalla rintamavastuussa olleen ev **Lauri Maskulan** komentaman 19. Prikaatin etuasemat seurailivat Korleelta Laatokalle päin Lumisuon pohjoisreunoja noudattaen Tapparin kyläaukeille. Tykistöä sillä oli kaksi kevyttä patteristoa. Yöllä 14.-15. kesäkuuta prikaati asettui viivytyksasemiin linjalle Sirkiänsaari – Korlee – Harjukylä – Arkuntanhua. Etuasemiin jätettiin vastaanottopartiot viivyttämään vihollista. Prikaatin oikealla sivulla oli asemissa sen IV pataljoona Raudun Korleen alalohkolla. Prikaati sai käskyn vetäytyä 15.6. klo 15 asemistaan ja valmistautua siirtymään Taipaleenjoen yli. Prikaatin oikea sivusta viivytti vihollista pataljoonan voimin Korleella sekä suunnassa Haukkala – Riiska ennen siirtymistään Taipaleenjoen yli kesäkuun 17:n päivän vastaisena yönä.

Raudun ja Metsäpirtin aluetta olisi voitu pitää pidempään, mutta uudessa tilanteessa Hersalon 15. Divisioonan joukkojen oikea sivusta olisi jäänyt vapaaksi vihollisen suorittamille saarrostustoimille. Sodanjohto halusi saada joukot taistelukykyisinä VKT-linjaan. Tämä muistutti paljon Talvisodan alun suojajoukkotaistelujen kulkua Raudussa.

Raudun alueella käydyissä Jatkosodan viimeisissä taisteluissa ei ollut juurikaan rautulaisia sotilaita, vaan joukot muodostuivat jo sodan alussa muilta paikkakunnilta kootuista yksiköistä.

* * *

Kokonaisuutena Kannaksen VT-linja murtui melko nopeasti noin kymmenessä päivässä. Se oli pettymys sodanjohdolle. Oliko siis paljon resursseja vaatinut linja rakennettu turhaan? Tuskin näin, sillä ilman sitä vihollinen olisi tuottanut vielä suurempia tappiota perääntyville joukoille. Nyt saatiin ainakin hetki aikaa taaempien linjojen viime hetken valmisteluille esimerkiksi Viipurin koillispuolella ja Äyräpää-Vuosalmella. Vähintään yhtä tärkeää oli, että saatiin aikaa lisäjoukkojen siirrolle Itä-Karjalasta taaimpaan VKT-linjaan, joka taipumisestaan huolimatta piti. Ja kaiken aikaa pystyttiin kuluttamaan vihollisen hyökkäyskykyä sen edetessä.

Kenraali **Aksel Airo** totesi myöhemmin tv-haastattelussa, että älkää arvostelko yksityiskohtia, vaan katsokaa kokonaisuutta ja lopputulosta.

Kirjallisuutta ja lähdeaineistoa:

- Reino Arimo: Suomen linnoittamisen historia 1918-1944. Otava 1981.
- W. E. Tuompo: Päiväkirjani Päämajasta 1941-1944. WSOY 1969.
- Sotatieteen laitos: Jatkosodan historia, osa 4. WSOY 1993.
- Ari Raunio – Mikko Lanz: Kannaksen sotakartasto 1939-1944. Karttakeskus Oy 2015
- K.L. Oesch: Suomen kohtalon ratkaisu Kannaksella v. 1944. Otava Oy 1957.